

Завдання II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади
з кримськотатарської мови та літератури
у 2025-2026 н.р.

11 клас

I. Zemaneyi qırımtatar tilinden test vazifeleri

(Тестове завдання з сучасної кримськотатарської мови. 30 балів)

За кожну правильну відповідь – 1,5 бали.

1. Qalın sozuqlarnen kelgen sözlerni belgileñiz:

- A) qalem
- B) cümle
- C) yazıcı
- D) teraze

2. Hecalarğa doğru bölüngen sözler sırasını belgileñiz:

- A) me-ktep, he-ca
- B) vir-gül, kit-ap|
- C) bab-am, an-am
- D) cüm-le, no-qta

3. Sınıf sözünde tutuq seslerniñ doğru talilini belgileñiz:

- A) [s] — yangıravuç [n] — sağır [f] — sağır
- B) [s] — sağır [n] — yangıravuç [f] — sağır
- C) [s] — yangıravuç [n] — yangıravuç [f] — yangıravuç
- D) [s] — yangıravuç [n] — yangıravuç [f] — sağır

4. ‘Nasıl?’ sualine cevap bergen sözlerni belgileñiz:

- A) uzun, salqın
- B) suv, toz
- C) yaz, ayt
- D) bir, on

5. Söz yapıcı yalğamalar vastasinen yapılgan sözlerni belgileñiz:

- A) köyde, köyümüz
- B) köyge, köyüñizniñ
- C) köyler, köyüñizde
- D) köydeş, köylü

6. Berilgen shemağa kelişecek sözler sırasını belgileñiz:

- A) bellemek, tüşünmek
- B) belkemik, ayaqqap
- C) sadaqat, musafirçen
- D) arqadaş, dostluq

7. Tek bir baş azadan ibaret olğan cümlelerni belgileñiz:

- A) Birazdan o, orman içindeki toğaylıqqa barıp çıqtı.
- B) Teren bir dere yanına barıp, onın içine tüşe.
- C) Qarılgaç tıslımlı otnı ağızına alıp , uçıp kete.
- D) Rustemge bu demirni dögdürdi.

8. Eskirgen sözlerni belgileñiz:

- A) bodun, çarıq
- B) mecmua, esabat
- C) hoca, huquqçı
- D) dost, qardaş

9. Sual işareti qoyulacaq cümlelerni belgileñiz:

- A) Unutmañız, Qırım bizim yurtumuz.
- B) Ana tilini begenmegen insan barmı.
- C) Azbarda quşlarınñ çiviltisi eşitildi.
- D) Bugün qışnıñ eñ suvuq künü.

10. Hatanen yazılğan sözlerni belgileñiz:

- A) anama, dostuma
- B) talebege, dostqa
- C) balaña, dostuña
- D) talebeğe, dostuğa

11. Nida işaryeti qoyulacak cümlelerni belgileñiz:

- A) Köylerde Qurban bayramı şeñ ve meraqlı keçe.
- B) Mubarek Qurban bayramıñız hayırlı olsun, aziz balalar.
- C) Aqbardaqlarnı ve peyğamber dogmesini qoparmañız.
- D) Olarnı pek muqaytlıknen qorçalamak kerektir.

12. Quruluşına köre sade sayılarnı belgileñiz:

- A) dört, on, biñ
- B) yüz, on altı, yedi biñ
- C) beşer, yedişer, altışar
- B) üç-dört, beş-altı, sekiz-on

13. Ayırıcısı olğan cümleleri belgileñiz:

- A) Qamışlıqtan soñ göl başlana
- B) Evimizniñ yanında dülber terek öse
- C) Küneş her kesni uyattı
- D) Balalar dağğa kettiler

14. Tek yañğıravuş tutuq seslerden ibaret olğan sözlerni belgileñiz:

- A) qıcıtqan
- B) bürülgen
- C) zambaq

D) melevşe

15. Kerekli yalğamalarını qoşuñız:

Olar _____ arqadaş _____ kim?

- A) -ğa; -sı
- B) -da; -ı
- C) -nıñ; -ı
- Ç) -niñ; -ım

16. Belgilemek sözünüñ sinonimlerini tapıñız:

- A) izalamaq
- B) qayd etmek
- C) baqmaq
- D) tizmek

17. Haberi isimnen ifadelengen cümlelerni belgileñiz:

- A) Deñiz yalısında ta qayalarınñ eteginece her yer bağlıq-bağçalıq eken.
- B) Bu diyar o vaqıtta da şimdiki kibi güzel eken.
- C) Özençikniñ eki yağındaki selbi terekleri ortalıqqa kölgə ata, serinlik saça ediler.
- D) Bu oğlan pek aqıllı, dülber, her şeyni becergen küçlü bir batırlar eken.

18. Kerekli yalğamanı belgileñiz:

O yahşı bir talebe _____.

- A) -ım
- B) -miz
- C) -dir
- D) -m

19. Eki noqta işletilecek soydaş azalı cümlelerni belgileñiz (toqtav işaretleri qoyulmağan):

- A) Her yer tım-tırış bülbül sesleri kesilgen quşlarınñ çiviltileri toқтаğan hiç bir yerde ayvançık körünmey.
- B) Halil sınıfınıñ güzel çalışqır nızamlı talebelerinden biri edi.
- C) Evden çöl qapuğa barğance kilimler maqatlar töşete.
- D) Anda oña onu yuv bunu temizle deyler.

20. Can yaqmaq frazeologik söz birikmesine uyğun sinonim söz birikmesini tapıp belgileñiz:

- A) başqa yetmek
- B) til uzatmaq
- C) qulak asmaq
- D) söz qaytarmaq

II. Qırımtatar edebiyatından test vazifeleri

(Тестове завдання з кримськотатарської літератури. 30 балів)

За кожен правильну відповідь – 1,5 бали.

1. Qadimiy umumtürk edebiyatının abidelerini belgileñiz:

- A) «Kitab at-tuhfa az-zakiya fi-l-luğat at-türkiya»
- B) Orhon (Köktürk) yazısı
- C) «Divanu luğat-it-türk sözlügi»
- D) «Qutadğu bilig»

2. Ciangâ meşur Mahmud Kaşğariyniñ alimniñ yapqan hizmeti qaysı devirge ait

- A) VIII asırğa
- B) XI asırğa
- C) XIX asırğa
- D) XX asırğa

3. Umumtürk klassik edebiyatının ilk şairidir.

- A) Yüsüf Has Hacib Balasağuni
- B) Mahmud Kaşğariy
- C) Mahmud Qırımlı
- D) Ğazaiy

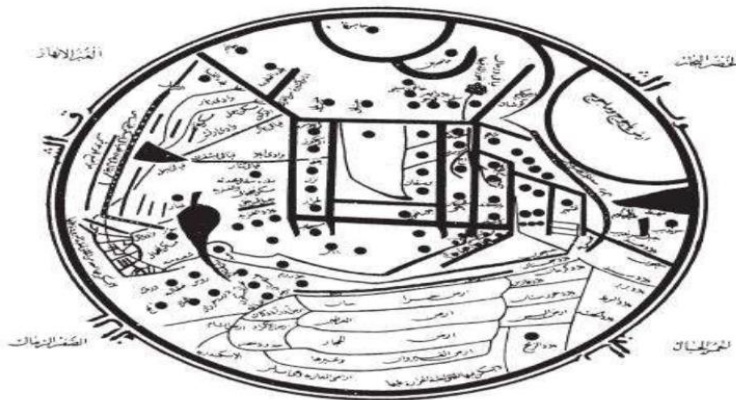
4. «Divanu lugat-it-türk» sözlügiñiñ müelifini kösteriñiz:

- A) Mahmud Kaşğariy
- B) Mahmud Qırımlı
- C) Yüsüf Has Hacib Balasağuni
- D) Ğazaiy

5. Qırımtatar edebiyatının ilk şairi ve temelcisidir

- A) Yüsüf Has Hacib Balasağuni
- B) Mahmud Kaşğariy
- C) Mahmud Qırımlı
- D) Ğazaiy

6. Bu harita türkler tarafından yapılğan ilk haritadır

- A) Mahmud Kaşğariy tarafından tertip etilgen dünya haritası. (XI asır)
- B) Mahmud Qırımlı tarafından tertip etilgen dünya haritası. (XI asır)
- C) Mahmud Türkiyeli tarafından tertip etilgen dünya haritası. (XI asır)
- D) Mahmud Osmanlı tarafından tertip etilgen dünya haritası. (XI asır)

7. Yusuf Balasağunlu türkiy aleminde nasıl eserinen meşur olğanını belgileñiz:

- A) Orhon (Köktürk) yazısı
- B) «Qutadğu bilig»
- C) «Divanu luğat-it-türk sözlügi»
- D) «Dolap»

8. Qırımda meydağa ketirilgen luğat qırımtatar tiliniñ eñ qadimiy yazı abideleri olmaqnen ğayrı, umumtürkiy yazı abidesi sayılğanını belgileñiz:

- A) «Kodeks Kumanikus»
- B) «Divanu luğat-it-türk sözlügi»
- C) «Kitab at-tuhfa az-zakiya fi-l-luğat at-türkiya»
- D) Orhon (Köktürk) yazısı

9. Aşağıdaki satırlar qaysı eserge ait olğanını belgileñiz:

*«...Bir söze başlayalum
Evvelin Allah — deyü.
Hem inayet ol ide
Fadli bismillâh - deyü...»*

- A) «Yüsuf ve Züleyha»
- B) «Dolap»
- C) «Toğay bey»
- D) «Sefername»

10. Şiiriy eserler bu vezinler esasında yazılğanını belgileñiz:

- A) beyit ve aruz
- B) qafiye ve aruz
- C) parmaq ve heca
- D) parmaq ve aruz

11. XIX - XX asırlar qırımtatar edebiyatınıñ eñ gürdeli inkişafı olğan devirniñ adını belgileñiz:

- A) Uyanuv devri
- B) Qadimiy devri
- C) Avdet devri
- D) Qırım Hanlığı devri

12. «Toğay bey» realistik destanınıñ müellifini belgileñiz:

- A) Habibullah Kerem
- B) İsmetiy
- C) Canmuhammed
- D) Şamil Alâdin

13. Qırımtatar edebiyatınıñ XIII asırniñ ortasından XV asırğa qadar devam etken devirniñ adını belgileñiz:

- A) Avdet devri
- B) Altın Ordu devri
- C) Uyanuv devri
- D) Qara devri

14. «Halq ağız yaratıcılığı» — dünyada nasıl terminnen qullanğanını belgileñiz:

- A) Folklor
- B) Atalar sözləri
- C) Tapmacalar
- D) Sayuqlar

15. Qırımtatar edebiyatının uyanuv devrini qaplap alğan senelerini belgileñiz:

- A) 1883 — 1917
- B) 1883 — 1918
- C) 1883 — 1919
- D) 1883 — 1920

16. «Terciman» (1883 s.) gazetasının çıqıp başlağanından Sovet (1917 s.) devrine qadar devam etken devirniñ adını belgileñiz:

- A) Avdet devri
- B) Altın Ordu devri
- C) Uyanuv devri
- D) Qara devri

17. Molla Abbas romanının baş qaramanını belgileñiz:

- A) «Dar ür-Rahat müslümanları»
- B) «Alim»
- C) «Edige»
- D) «Anife»

18. «Küreş» hikâyesiniñ müellifini belgileñiz:

- A) Asan Sabri Ayvazov
- B) Abibulla Odabaş
- C) Ümer İpçi
- D) Ablâkim İlmiy

19. «Unutmaycaq» hikâyesiniñ müellifini belgileñiz:

- A) Asan Sabri Ayvazov
- B) Abibulla Odabaş
- C) Ümer İpçi
- D) Ablâkim İlmiy

20. «Unutmaycaq» hikâyesiniñ baş qaramanını belgileñiz:

- A) Sündüs
- B) Esmâ
- C) Şadiye
- D) Anife

**III. A. Seslendirgen metinni diñlep boşluqlarğa doğru cevaplarını yazıp beriñiz.
(30 baa)**

- 1) Qahveniñ vatanı _____ sayıla.
- 2) XI asırda o _____ degen yerde ilk kere qayd etilgen edi.
- 3) _____ ayvanları qahveni tapmağa yardım etkenler.
- 4) Qahveni qızartmağa ve çekmege adamlar _____ ogrendiler.
- 5) _____ diger memleketlerge satmağa başlaylar.

- 6) İstanbulda ilk qahvehane _____ sene açıldı.
- 7) _____ asırda qahve teregini Merkeziy ve Cenübiy Amerikada östürmege başlaylar.
- 8) _____ östürmeledi, lâkin milliy içimlik oldı.
- 9) Qahve içken soñ: ‘Sağ oluñız! Kiseñizge _____’ deyleyler.
- 10) Milliy adetler _____ qorantalar.

Б. Doğru ya da yanlış olğanını belgileñiz.

11)	Qahve teregi Qırımda östürile edi.	D	Y
12)	Qahveni tapqanda birinciden qavurmağa başlağanlar.	D	Y
13)	Qahve terekniñ yapraqlarını eçkiler pek begene ekenler.	D	Y
14)	Efiopiyadan qahve İstanbulğa satılğan edi.	D	Y
15)	Qahvehaneler birinciden Londonda quruldı.	D	Y

IV. Muzakere (10 baa)

Berilgen mevzu boyunca ağızaviy şekilde **vatanperverlik** aqqında muzakere etmege azırlanıñız. (15 daqqa)

Şevqiy Bektore (1888-1961) ömrüniñ eñ mahsuldar yıllarını lagerlerde ve NKVD nazaret altında keçire. Serbest olğan soñ, Türkiyede olıp böyle sözlerni söylegen edi: «Eki künlik ömrüm qalsa, bile, onı halqıma hizmet etmege isteyim».

Sizince, vatanperverlik – bu yüksek bir ğaye yahut adamnıñ yüreginde olğan aqiqiy duyğu?